

RAPPORT
UTVÄRDERING AV
CIVILA RÅDET
I Spånga Tensta stadsdel

Kjell-Åke Eriksson
kjell-ake.eriksson@skl.se

Överlämnar rapport efter utfört uppdrag att genomföra en utvärdering av Civila rådet i Spånga – Tensta stadsdel, Stockholms stad

Uppdrag utvärdering av Civila rådet

Stadsdelsförvaltningen har beslutat att genomföra en utvärdering av Civila rådet efter att det nu har verkat i cirka 1 år. Uppdraget har varit att genomföra en workshop med deltagare från Civila rådet samt några uppföljande intervjuer med ett urval av deltagare samt med tjänstepersoner från stadsdelsförvaltningen. SWOT metoden användes i workshopen med deltagare från Civila rådets (7 stycken deltagande föreningar) samt med 8 tjänstepersoner. Telefonintervjuer genomfördes med några deltagare som varit med vid flertalet av Civila rådets träffar. Fem föreningar erbjöds en telefonintervju medan två genomförde den.

Ditte Westin, Avdelning Stadsdelsutveckling vid Spånga-Tensta Stadsdelsförvaltning är beställare av utvärderingen. Utvärderingen skall redovisa synpunkter om Civila rådet gällande; Vad som varit bra? - Vad som varit mindre bra? samt Idéer om framtiden för Civila rådet.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden beslutade den 23 april 2015, § 22, att inrätta ett råd för det civila samhället. I tjänsteutlåtandet för ärendet (2015-03-26) framgår syfte och inriktningen av Civila rådet.

Det är viktigt att stärka det civila samhället och hitta former för hur samverkan ska ske mellan civilsamhället och förvaltningen. Förvaltningen föreslår att ett råd för det civila samhället inrättas. Rådets syfte är att stärka det lokala föreningslivet och den lokala demokratin. Rådet ska även ta fram en samverkansmodell mellan det civila samhället och stadsdelsförvaltningen. Det långsiktiga målet är att höja valdeltagandet i de valkretsar där det under valet 2014 var relativt lågt. I rådet ska förutom ett antal ideella föreningar även finnas representanter från förvaltningen.

Arbetsformer och spelregler arbetades fram av förvaltningen inför start av rådet hösten 2015. I dokumentet kan man utläsa följande förtydligande syfte utifrån nämndens beslut.

Det civila rådet i stadsdelen Spånga-Tensta har som främsta syfte att vara en samverkansmodell mellan civila samhället och förvaltningen samt öka förståelsen för det demokratiska samhället och möjligheten att påverka sina livsvillkor genom valdeltagande. Rådet ska också ge möjlighet för de boende i området att påverka sin närmiljö samt stärka föreningslivets roll som dialogpart för medborgarna.

Dokumentet är omfattande till sin natur med tydliga beskrivningarna om deltagande, arbetets upplägg i rådet, metoder och mandat. Från protokoll från Civila rådet den 2.11.2015 framgår.

Arbetsformer fastställdes för 2015 (bilaga 1). Deltagarna hade inte en gemensam uppfattning om man ska ha representanter från vissa föreningar som träffas

regelbundet eller om man ska ha öppna inbjudningar för intresserade att delta oavsett föreningstillhörighet. Därför finns det anledning att endast fastställa arbetsformerna kortsiktigt för 2015, medan 2016 får hanteras vid kommande möte.

Programpunkter Civila Rådet – antalet deltagande föreningar

2015

20.8.2015 (19 deltagande föreningar)

Informationsträff om det nya Civila Rådet

29.9.2015 (14 deltagande föreningar)

Uppstart för det civila rådet med workshop om dess arbetsformer samt förslag till aktiviteter 2015-2016

2.11.2015 (16 deltagande föreningar)

Workshop om idéer till aktiviteter samt diskussion om nationaldagsfirande i stadsdelen

17.12.2015 (19 deltagande föreningar)

Arbete i olika workshop i syfte till att föreslå idéer på hur aktiviteterna man röstat fram i det föregående mötet 2015-11-02 ska utformas.

2016

23.2.2016 (16 deltagande föreningar)

Information om stadsdelens demokratiarbete

Information om delaktighetstrappan

Workshops om medborgardialog och medborgarbudget

Information om Nationaldagsfirande

26.4.2016 (xy deltagande föreningar)

Information om demokratiarbetet med fokus på trygghet

Information om Lokala utvecklingsprogram

Workshop om trygghetsskapande åtgärder i otrygga områden i stadsdelen

26.5 2016 (7 deltagande föreningar)

Nämnden har gett förvaltningen i uppdrag att arbeta med att öka tryggheten i stadsdelen.

Särskilt lyfter nämnden fram kvinnors trygghet. Vid det Civila Rådet denna gång kommer vi att ha en dialog om tjejers och kvinnors trygghet

18.10.2016 (7 deltagande föreningar)

Civila rådet har funnits drygt ett år och det är dags att göra en utvärdering. Vi välkomnar alla som någon gång varit med och alla ni som regelbundet deltagit i det civila rådet. Vi kommer att följa upp hur civila rådet hittills fungerat och hur vi ska forma det civila rådet 2017.

Inbjudan och sändlista

Nedan återfinns utdrag från hur inbjudan brukar ha utformats. Den har skickats ut enligt nedan sändlista, anslag på hemsida och på medborgarkontoret m.fl. platser.

Det civila rådet i stadsdelen Spånga-Tensta har som främsta syfte att vara en samverkansmodell mellan civila samhället och förvaltningen. Avsikten är att stärka det lokala föreningslivet samt att öka förståelsen för det demokratiska samhället och möjligheten att påverka sina livsvillkor genom valdeltagande. Rådet ska också ge möjlighet för de boende i området att påverka sin närmiljö samt stärka föreningslivets roll som dialogpart för medborgarna. Från civilsamhället deltar föreningar som verkar i Spånga Tensta och från förvaltningen deltar stadsdelens *demokratisamordnare*, *kultursamordnare* och *avdelningschefen för Stadsdelsutveckling*.

Sändlista 2015 och 2016

År 2015 – 24 föreningar

1. ABF
2. Blå Band
3. Eritreanska Islamiska föreningen
4. Fastighetsägarna.
5. Grekiska föreningen
6. Hjulsta somaliska föräldraförening
7. Hyresgästföreningen Spånga
8. Idrottsföreningar i Spånga-Tensta
9. Islamiska kulturföreningen
10. Kurdiska föreningen
11. Kvinnocenter Hjulsta-Tensta
12. Rädda Barnen.
13. Röda Korset.
14. Somaliska föräldrar och modersmålsföreningen
15. Spånga IS
16. Stadsmissionen.
17. Studieförbundet.
18. Svenska Kyrkan.
19. Syrianska föreningen
20. Tensta Basket
21. Tensta kvinnojour
22. Turkiska Moské
23. Vasalund
24. Verdandi

År 2016 - 46 föreningar

1. ABF
2. Anatoliska mångkulturella föreningen
3. Assyriska föreningen
4. Blå Vägen
5. Elisabeths förening
6. Eritreanska Islamiska föreningen
7. Fica Capoeira Angola Sthlm
8. Gar Goar somaliska förening
9. Garieförening
10. Global Village
11. Grannstöd
12. Grekiska föreningen
13. Hawo-Tako föreningen
14. Hjulstas Framtid
15. Hjulsta Somaliska föräldraföreningen
16. Hyresgästföreningen Spånga
17. Islamiska kulturföreningen
18. Järva Fastighetsägarförening
19. Kassala Kulturförening
20. Kax Kvinnoförening
21. Kvinnocenter Hjulsta-Tensta
22. Rädda Barnen
23. Röda Korset
24. Somaliska föräldra- och modersmålsföreningen
25. Somaliska kvinnoföreningen
26. Somaliland Community Progress & Development
27. Spånga Blå Band
28. Spånga By 4H
29. Spångafolkan
30. Spånga Folkdansgille
31. Spånga Fotboll
32. Spånga IS
33. Spånga Lions
34. Spånga-Tensta församling
35. Stadsmissionen
36. Studieförbundet
37. Syrianska föreningen
38. Tensta Basket
39. Tensta City IF
40. Tensta Familjer och ungdomsförening
41. Tensta Konsthall
42. Tensta Kvinnojour
43. Tensta United IF
44. Turkiska Moskén
45. Vasalund
46. Verdandi

Minskat antalet deltagare på Civila rådets träffar

Under 2016 har sändlistan utökats med ett stort antal föreningar, från 24 stycken under år 2015 till 46 stycken under år 2016. Dock, kan man konstatera att antalet deltagande föreningar har minskat på Civila rådets träffar under 2016.

Redovisning av synpunkter enligt SWOT modellen.

Nedan följer en sammanställning av synpunkter från tjänstepersoner vid stadsdelsförvaltningen och workshop med deltagare från Civila Rådet samt från intervjuer med företrädare från föreningar i Spånga-Tensta stadsdel.

SWOT modellen är ett kraftfullt utvärderingsinstrument som möjliggör en kartläggning av ett projekts styrkor och svagheter och de möjligheter och hot som kommer från omvärlden/utanför själva projektet. För de inblandade parterna finns ett mycket bra underlag att analysera och bearbeta de synpunkter som kommit fram i workshop och intervjuer. Som utvärdera rekommenderar jag att förvaltning och Civila rådet arbetar vidare med att bearbeta de olika perspektiven som redovisas nedan.

Jag kommer som avslutning i denna rapport att ge några tankar till nästa steg.
(CR = civila rådet).

Styrkor

- Ansatsen att nämnd och förvaltning vill närma sig civila samhället är bra.
- Genom CR kan förvaltning och nämnd få kunskap om vilka frågor som är aktuella i samhället. Ett forum där man kan kanalisera sina idéer och tankar. Kan mobilisera föreningar kring vissa frågor och arbeta gemensamt med stadsdelsförvaltningen CR kan också kanalisera förslag/idéer som förvaltningen kan åtgärda.
- Aktiv närdemokrati – mobilisera kollektivet att driva olika frågor. Medborgare får en röst – får en chans att säga vad man tycker. Deltagarnas engagemang är viktigt.
- Input till demokratiarbetet. Vid första tillfället tog CR fram massor med förslag på åtgärder (bruttolista) som tjänstemännen kategoriserade till något förvaltningen kunde göra. Flera av önskemålen har genomförts. Dock svårt att återkoppla resultat till CR.
- Alltid bra när man lär känna varandra t.ex. civila samhället och tjänstemän från förvaltningen. Att träffas skapar förutsättningar för en gemensam bild och ökad förståelse för varandras och gör att vi tillsammans kan göra ett gott arbete. Beroende på vilka som deltar kan specifika frågor tas upp.
- Grundfrågan som borde genomsyra dagordningen: Vad händer i Tensta? Hur kan vi tillsammans, stadsdelsförvaltningen och föreningar, bidra till ett bättre Tensta?

Svagheter

- Vad är meningen med/målsättningen med CR? Är det en ”samtalsklubb” eller har vi alla möjlighet att påverka? Syftet med CR var otydligt från början. Frågan som aldrig besvarades var: Vad är skillnaden mellan CR och det civila samhället och dialoger?
- Beslutet om att inrätta CR var inte förankrat och behovsanpassat i verkligheten. Ingen analys, ett politiskt ställningstagande och beslut, med ett uppifrån perspektiv. CR har till exempel inget mandat att besluta, bara rådgivande.
- En mycket strikt arbetsbeskrivning (Arbetsformer och spelregler) skulle formalisera arbetet. Ingen var med i brainstorming kring hur arbetet skulle läggas upp, en ren tjänstemannaprodukt. Efter en lång diskussion kring denna beskrivning vid första träffen med deltagarna så fullföljdes den inte i dess helhet. T.ex. att det skulle vara en fast deltagargrupp.
- Hur CR ska arbeta borde komma från deltagarna. Ansvar för dagordningen var förvaltningen - borde vara ett delat ansvar. Ensidigt att CR bara ska ge förslag och förvaltningen ska åtgärda. Ska bygga på gemensamma åtaganden. Val av t.ex. fokusområden var inte demokratiskt
- Förvaltningen har prickat av önskemål, men inte skapat delaktighet. Genom att göra alla delaktiga i processen skapas engagemang och förståelse för processen och förvaltningens arbete. Nu har engagemanget som fanns i början gått förlorat. Samma grupp som tog fram idéerna borde varit med och kategoriserat/prioriterat åtgärderna. En stark misstänksamhet väcktes när ett fåtal tjänstemän klustrade/prioriterade åtgärder. Ett tapp i förtroendet och ifrågasättande av förvaltningens personal och arbete.
- Återkopplingen av vilka resultat som CR uppnått hittills är mycket otydligt. Informationen om det upplevs som mycket bristfällig. Likaså vad som hänt/händer med alla de andra förslagen/idéerna som kom fram vid de första träffarna.
- CR har varit ganska slutet med mycket män som deltagit. Vid ett tillfälle dominerades deltagare av kvinnor vilket säkerligen berodde på temat för träffen. Det finns några personer som deltar i allt – ger ”högre” röst än andra. Endast organiserade medborgare och samma personer som kommer och säger samma sak. Det finns andra former för de resursstarka.
De som inte kommer har kanske viktigare saker att säga. Viktigt att ta reda på – vilka är de? Det finns så många olika röster – problemet är att ingen hör eller så kan de som hör inte göra något
- Mycket fokus på Tensta. Samverkansorgan finns redan i Spånga och de efterfrågar något annat. Dilemmat är att man ska försöka fånga allt i CR vilket är en omöjlighet.
- Var är alla de 50 personer som deltog från början? Något måste ha brustit när antalet deltagare har minskat under senare delen av 2016. Har inbjudan/kallelsen nått alla?

Möjligheter

- Gör en omstart av CR genom att arbeta fram tydliga syften, mål och vision samt arbetsbeskrivning och mandat. Viktigast blir tydligheten i vilka medel/pengar som detta forum förfogar över. En process där alla, politiker, tjänstepersoner, föreningslivet, invånare med flera intressenter är med och arbetar fram detta. Kanske skall det nya forum som kommer fram i denna process ha ett annat namn.
- Måste dela på ansvaret och hur skapar man sådant forum? Viktigt är att engagera medborgarna i uppdrag. Hur skapar vi och vidmakthåller engagemanget? Borde bilda arbetsgrupper som tar ansvar för ett fortsatt arbete. Föreningar kan hjälpa till att mobilisera och bidra till att genomföra aktiviteter och satsningar.
- Ett nytt forum kan ha temainriktade möten och att det självt formulerar programpunkter. Formalisera strukturen och arbeta med sakfrågor som engagerar/”är på tapeten” just nu. Man skulle kunna ha ett forum för varje område inom lokalt utvecklingsprogram. Bilda arbetsgrupper och låt folk gå ”in och ut” i dessa arbetsgrupper. Själva processen är också folkbildande. Låt processen ta tid.
- Kommunicera via medborgarkontoret, månadsannonser etc. för att fler ska få ta del av diskussionerna. Förbättra allmänt kommunikationen med medborgarna - kommunicera vad som händer/inte händer i stadsdelen. Ökad transparens – viktig del i att skapa engagemang. Inbjudan måste kommuniceras bättre – mer otraditionellt samt löpande redovisning av processarbete och vilka resultat som arbetet leder till.
- CR kan vara ett forum där man kan träffa folk i olika åldrar från olika föreningar och utbyta erfarenheter och kunskap med olika människor. Genom möten kan man ge och ta – bolla med varandra och hjälpa varandra utifrån våra olika möjligheter. Förvaltning och nämnd kan stimulera och stödja ett bildande av ett lokalt föreningsråd vars medlemmar består av föreningar i Spånga Tensta.

Risker/hot

- De redan starka grupperna deltar och får ännu starkare röst i ännu ett forum. Att CR blir ett ställe där man bevakar sina egna intressen. Odemokratiska föreningar kan få för stort inflytande, men det finns en möjlighet att de kan bli mer seriösa genom deltagande.

- Att CR inte kommer framåt kan leda till minskat engagemang och lägre tillit. Förvaltningen har redan nu lågt förtroendekapital bland invånare. Löften ges och förväntningar skapas som man inte kan hålla. Tidigare dialoger som inte gett resultat har lett till en ”dialogtrötthet”. Risk att det bara blir ”prat” och ingen verkstad. Risk att det blir en beställningslista till förvaltningen
- Att CR ses som ett projekt. Det finns en utbredd projekttrötthet som leder till minskad tillit, förtroende och engagemang. Tappar fokus när det är projekt - kanske bättre att inte starta det? - är en synpunkt som måste beaktas inför framtida nya satsningar. Dock - projekt som är bra ska permanentas.
- Rågången mellan politik och tjänstemän är otydlig och måste klaras ut. Likväl ansvarsfördelningen mellan staden och stadsdelen. Särskilt vad som avses med KFs demokratimedel, hur de skall kunna användas lokalt av invånare, föreningar m.m. Synpunkter finns att förvaltningen ”skor sig” på dessa medel med att t.ex. tillskapa nya tjänster inom förvaltningen som istället bättre kunnat komma invånare och föreningar i Tensta till del.
- Tjänstemännens förhållningssätt till invånarna – ”de där ute måste lära sig”
- Sättet att kommunicera går extremt snabbt idag och god kommunikation är en förutsättning för en lyckad dialog.
- Kommer vi åt de viktigaste frågorna t.ex. Varför är inte skjutningarna i Tensta på dagordningen?
- Sjunkande deltagarantal. Är det ett tecken på att forumet inte fyller en funktion?

Några tankar till nästa steg

Utifrån ovanstående sammanfattande synpunkter vill jag ge några idéer till nästa steg i ert arbete med delaktighet, inflytande och dialog i stadsdelen.

- Arbeta fram och fastställ i SDN en Demokratistrategi för stadsdelen med vision, syften och målsättningar för att få ett samlat grepp över insatser att nå det övergripande demokratimålet för Stockholms stad.
- Gör en omstart av forumet CR genom att gemensamt arbeta fram tydliga syften, mål och vision samt arbetsbeskrivning och mandat. Viktigast blir tydligheten i vilka medel/pengar som detta forum förfogar över. För att skapa tillit och engagemang så måste syfte och ramar vara mycket klara. Det nya forumet måste förfoga över resurser/pengar till att satsa och genomföra idéer och aktiviteter. Det blir forumet som prioriterar och beslutar.

I denna omstartprocess skall alla vara med, i samma rum och på samma plats. Politiker, tjänstepersoner, föreningslivet, invånare med flera intressenter är med och tar fram underlaget och fastställer arbetsordning etc. Processen leds av en oberoende processledare. Nämnden beslutar sedan denna arbetsordning som man gemensamt kommit fram till samt de ekonomiska ramarna. *(Se SKLs arbete med Romskt samråd)* Kanske bör det nya forumet ha ett annat namn.

- Genomför minst två öppna träffar varje år i en inspirerade form där invånare, nämndens ledamöter, förtroendevalda från Staden samt tjänstemän deltar. Kan vara i form av ett Demokratitorg där möjligheter finns att prata, diskutera, fråga, lägga medborgar/förslag, höra på debatt, frågestund med politiker, utställning och information om kommande och pågående arbete etc.
- SDN verkar för och stödja bildandet av ett föreningsråd vars medlemmar består av föreningar i Spånga Tensta.

Det finns synpunkter på att föreningslivet behöver ha ett eget organ/forum där de kan träffas och lär känna varandra. Ett forum där de kan utvecklas tillsammans och där de kan utveckla insatser tillsammans för ett ansvarstagande för utvecklingen av Spånga Tensta. Syftet kan också vara: Att verka för samverkan, gemenskap och förståelse mellan föreningar verksamma inom den ideella sektorn i Spånga Tensta. Dessutom vara remissinstans, när det direkt eller indirekt gäller frågor rörande ideell verksamhet och dess förutsättningar i staden och stadsdelen.

- Lär mer om att använda redskapet Medborgarbudget i att uppnå Stadens demokratimål med hög grad av medskapande.

Medskapande medborgardialoger (medborgarbudget) finns i ganska många länder runt omkring i världen. Den form som utvecklats i USA och genomförts t.ex. i New York i olika stadsdelar, som Harlem, skulle mycket väl få genomslag i er stadsdel.

Kort, så möjliggör den ett mycket brett deltagande i hela arbetet från framtagande av förslag, bearbetning, kostnadsberäkning, mobilisera intresse för förslaget, till röstning och genomförande. Det innebär att förvaltningen eller nämnd inte kommer med förslag på vad som en medborgarbudget skall handla om utan det sker på förslag utifrån deltagande i samhället. Nämnden tar det politiska beslutet att avsätta medel och besluta att genomföra de förslag som kommit fram i delaktighetsprocessen. Man kommer att befinna sig högst upp på deltagartrappan. Resurser i form av stödkompetens och pengar måste avsättas för att kunna genomföra detta. Dessutom för flera år. Beloppen måste också vara betydande så att det finns möjlighet att genomföra ett antal förslag varje år. *(Läs SKL arbete med medborgarbudget)*